herpy

ORMAR

Kungspyton

Python regius

Python regius är en stillsam, kompakt pyton från savannerna i Väst- och Centralafrika, som rullar ihop sig till en boll när den är orolig. Den blir 100-150 cm, är lätt att hantera och mycket vanlig i terrarier, men kräver hög luftfuktighet, stabil värme och tålamod när den håller paus med att äta.

Familj: Pythonidae Engelska: Ball Python Tidigare namn: *Boa regia; Hortulia regia*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**100-150 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-30 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Savann**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**21-26 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**12-36 mån.**
Kullstorlek	**3-11 ägg**
Inkubation	**55-60 dagar** vid 31-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Nära hotad (NT)**

Om arten

Python regius är en kraftigt byggd pyton med ett förhållandevis litet huvud och släta fjäll. Grundfärgen är mörkbrun med ljusare bruna fläckar på rygg och sidor, buken är vit eller gräddfärgad, och många djur har en ljus strimma från näsborren genom ögat. Artnamnet *regius* är latin för kunglig.

Arten är känd för sitt försvar: När den känner sig hotad rullar den ihop sig i en tät boll med huvudet gömt i mitten, i stället för att bita. Det är en av anledningarna till att den är så lätt att hantera. Vuxna är 100-150 cm inklusive svans; hanarna blir typiskt 110-130 cm och honorna något längre och tyngre, 115-135 cm. Den största kända längden är omkring 180 cm. Nykläckta ungar mäter 25-43 cm och väger 65-105 g.

I fångenskap har många tusen morfer med nya färger och teckningar avlats fram. Skötseln är densamma för alla morfer. En av dem, spider, är kopplad till en ärftlig missbildning i innerörat, som ger darrningar i huvudet och dålig koordination.

Arten är långlivad: 15-30 år är normalt, och enstaka djur blir över 40 år. Det är ett åtagande man måste vara medveten om innan man köper den.

Utbredning och livsmiljö

Python regius lever i västra och centrala Afrika söder om Sahara. Utbredningen går från Senegal och Gambia över Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskusten, Ghana, Togo, Benin och Nigeria till Kamerun och Centralafrikanska republiken och vidare österut till norra Kongo, Sydsudan och Uganda. Arten finns också i Mali, Burkina Faso och sydvästra Niger nära gränsen till Benin.

Utbredningen är stor och följer särskilt savannbältet söder om Sahel. Typlokalen är okänd, men har senare angetts som Gambia.

> **Naturlig utbredning:** Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Côte d'Ivoire, Ghana, Togo, Benin, Niger, Burkina Faso, Nigeria, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Kongo-Kinshasa, Mali, Uganda och Sydsudan.

LIVSMILJÖ

Python regius lever på gräsmarker, savann och i öppen skog och har anpassat sig väl till jordbruksmark, där den använder gnagares gångar. Den tillbringar största delen av tiden på och under marken, i hål, termitbon och andra gömslen, och kommer fram i skymningen och på natten. Hanarna klättrar mer än honorna och jagar ofta i buskar och träd. Unga djur under ca 70 cm tar särskilt små fåglar, medan djur över 100 cm mest tar små däggdjur.

Klimatet är tropiskt med en tydlig regntid och en torr period. Temperaturen ligger året runt omkring 20-30 °C, och under den varmaste tiden kan temperaturen över marken stiga över 35 °C, medan det är svalare och mer stabilt nere i hålen. Luftfuktigheten är 60-80 % på dagen och stiger till 80-100 % på natten. Under den torraste delen av året drar sig ormarna ner i hålen och kan hålla paus med att äta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

En vuxen *Python regius* ska ha ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och terrariet ska vara minst lika långt som ormen, så att den kan sträcka ut sig helt. Ungar upp till 300 g kan hållas i en box på omkring 50 × 30 × 35 cm, och djur under 90 cm i 90 × 45 × 45 cm. För små terrarier leder till övervikt och dålig muskeltonus.

Inred med minst tre gömslen: ett i den varma och ett i den svala änden och ett fuktigt gömsle fodrat med fuktig sphagnum. Lägg till grenar, stenar eller lådor, så att ormen kan klättra lite, och täck tre av terrariets sidor, så att den känner sig trygg. Som botten används minst 10 cm fuktbevarande material, till exempel sphagnum, kokosflis eller en blandning av matjord, kokosfiber och sand. Undvik spån av tall och ceder, eftersom de aromatiska oljorna kan skada ormen, och spån som inte håller kvar fukten.

Arten är en skicklig rymningskonstnär. Använd ett terrarium med frontdörrar som kan låsas. Ormen hålls ensam. Rengör omedelbart om ormen har haft avföring, och byt bottnen helt var 3:e-4:e månad.

TEMPERATUR

Terrariet ska ha en gradient. Det varma gömslet ska vara 30-32 °C, den svala sidan 22-27 °C och natten 21-26 °C. Temperaturen i terrariet får aldrig överstiga 35 °C. Är rummet svalare än 21 °C på natten ska det finnas nattvärme från en källa utan synligt ljus, till exempel ett keramiskt värmeelement, en värmepanel eller en djupvärmelampa.

Den varma zonen skapas med en värmelampa eller halogenlampa över ett gömsle, så att värmen kommer uppifrån som naturligt solsken. Alternativt kan en värmematta, som alltid ska styras av en termostat, ligga under gömslet, men den ska ligga ett par centimeter ner i botten eller läggas under en sten, så att ormen inte får direkt kontakt. Mät temperaturen med digitala termometrar med givare i det varma och det svala gömslet. Är det för kallt eller för varmt slutar ormen att äta.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-80 % på dagen och gärna stiga till 80-100 % på natten. Korta svängningar är ofarliga. Fukt är viktigt för ormens andning och för en ren hudömsning.

En tjock, fuktbevarande botten på minst 10 cm håller bäst kvar fukten. Spraya terrariet varje kväll och eventuellt igen på morgonen, och ha ett gömsle fyllt med fuktig sphagnum i den svala änden, som byts ofta för att undvika mögel. En stor vattenskål med friskt vatten ska stå framme hela tiden, och vattnet byts var 2:a-3:e dag, omedelbart om det är smutsigt. Ormen dricker ur skålen och lägger sig i den. Använd vanligt kranvatten som dricksvatten, inte destillerat eller avhärdat vatten. En hygrometer mitt i terrariet och en i det fuktiga gömslet visar om fukten håller.

LJUS OCH UVB

Python regius är mest aktiv i skymningen och på natten, men ska ha en fast dag-natt-rytm. Vid artens ekvatoriala utbredning passar 12 timmars ljus och 12 timmars mörker, styrt av en timer. Nattljus, även rött eller blått, är onödigt.

Arten kan leva utan UVB, men ett svagt UVB-rör rekommenderas som dagsljus, eftersom det gynnar både välbefinnande och hälsa på längre sikt; arten kan dessutom se ultraviolett ljus. Den hör till Ferguson-zon 2. Använd ett T5 HO-rör på 5-6 %, och sikta på ett UV-index på 2-3 på den plats som ligger närmast röret. Med röret över ett nät är avståndet till ormens rygg ca 25-35 cm, utan nät ca 35-45 cm; mät helst med en UV-mätare. Se till att det finns skugga och gömslen i resten av terrariet. Byt röret var 12:e månad. Glas och plast framför röret stoppar UVB.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Python regius äter hela, frysta och upptinade gnagare. Råttor och möss är standard, men variation i form av afrikanska mjukpälsråttor, ökenråttor, unga marsvin och kycklingar ger en mer allsidig kost. I naturen tar hanar fler fåglar och honor fler däggdjur. Levande byte avråds från, eftersom gnagaren kan skada ormen. Vill ormen bara ta levande byte ska utfodringen övervakas, och bytet tas bort om det inte är uppätet efter 15-30 minuter. Bedöva aldrig levande byte.

Byteets vikt ska vara 10-15 % av ormens vikt. Tina bytet långsamt i kylskåp natten innan, och värm det till omkring 38 °C i en sluten påse i varmt vatten precis före utfodring. Mata i terrariet, inte i en separat låda, eftersom flytt till en annan låda stressar ormen och kan få den att vägra maten. Ungar och unga djur i tillväxt matas ungefär en gång i veckan. Vuxna matas var 2:a-3:e vecka, till exempel med en råtta på 100-150 g till en vuxen hona. Det är vägledande siffror: intervallet anpassas efter vikt och kondition. En frisk orm är avrundad på sidorna med en svag ryggkam; syns ryggraden tydligt får den för lite, och är den helt rund får den för mycket. Väg ormen varje vecka.

Överutfodring är ett vanligt problem och ger fetma. Pauser är normala: vuxna djur i naturen äter i genomsnitt omkring 10 gånger om året, och särskilt unga honor på omkring 1 kg och hanar under parningstiden kan hoppa över måltider i veckor. Så länge ormen inte går ner mer än 10 % av sin vikt och i övrigt ser frisk ut är det ofarligt. Foderdjur från uppfödning kan sakna D-vitamin, så pudra ibland bytet lätt med ett kombinerat kalk- och vitamintillskott, med D3, om UVB inte används.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Python regius är lugn och sällan aggressiv. Hotad rullar den ihop sig till en boll. Ungdjur kan vara defensiva och nafsa, men vänjer sig vid hantering. Låt en ny orm vara i fred i två veckor, eller tills den äter regelbundet, innan den hanteras. Hantera därefter 1-2 gånger i veckan och högst en gång dagligen.

Tvätta händerna först, så att de inte luktar byte, och rör lätt vid ormens huvud med en pappersrulle, så att den vet att det inte är matdags. Lyft den med två händer, en bakom huvudet och en under kroppen, och ta aldrig tag i svansen. Ormen virar sig om armarna som om de vore grenar; det är normalt. Håll huvudet borta från ansiktet och låt den inte slingra sig om halsen. Vänta 24-48 timmar efter en måltid, eftersom uppkastning är farligt och kan vara dödligt. Hantera den inte när den ömsar hud med mjölkblå ögon. Rullar den ihop sig till en boll under hanteringen är den stressad och ska tillbaka i terrariet.

Biter ormen, riv den inte loss, eftersom tänderna kan brytas av. Tänderna pekar bakåt, så för den lätt mot dig i stället för att dra bort den, eller häll kallt vatten över huvudet. Såren är små prickar och tvättas med vatten och tvål.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet bestäms bäst genom att föra in en sond vid kloaken, där hanen har en djupare ficka, och det ska utföras av en erfaren person eller veterinär. Båda könen har tydliga sporrar vid kloaken, rester av bakben; hanens är oftast störst. Honor är som vuxna större än hanar. Hanar blir könsmogna efter 11-18 månader och honor efter 20-36 månader, men vikten betyder mer än åldern. Honor bör väga minst 1.500 g innan de paras, och hanar omkring 800 g.

PARNING

Parningssäsongen i naturen ligger från mitten av september till mitten av november och sammanfaller med den lilla regntiden. Honan ska vara i god kondition och ha gått upp i vikt före säsongen. En lätt nedkylning på natten, till omkring 26 °C, medan dagen hålls på 32 °C vid värmeplatsen, hjälper äggen att utvecklas i honan. Hanen sätts till honan i hennes terrarium i 1-2 dagar i sträck omkring varannan vecka, tills hon har ägglossning. Hanar håller ofta paus med att äta under parningstiden.

Avel bör bara övervägas med stor eftertanke. Det finns ett stort utbud av ungar, och många djur blir inte sålda.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Ägglossningen syns som en tydlig svullnad av den bakre tredjedelen av kroppen, som varar ett par dagar. Omkring tre veckor senare ömsar honan hud, och äggen läggs omkring fyra veckor efter hudömsningen, sammanlagt typiskt 45-50 dagar efter ägglossningen. Kullen är 3-11 stora, läderartade ägg, oftast omkring 6, och äggen klibbar ihop. Honan ringlar sig om kullen och ligger där utan att äta tills äggen kläcks.

Inte alla honor lägger ägg varje år, inte heller efter parning. Honan ska ha gott om foder före säsongen och ett fuktigt gömsle att lägga i.

INKUBATION

Äggen tas försiktigt bort från honan och flyttas till en inkubator utan att vändas. Inkubationen sker vid 31-32 °C och 80-90 % luftfuktighet, och äggen kläcks efter 55-60 dagar, oftast omkring 58.

Ungarna skär hål i skalet med en äggtand och kan stanna kvar i ägget ett dygn eller mer innan de kommer helt ut. Låt dem göra det själva.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar mäter 25-43 cm och väger 65-105 g. De ömsar hud inom den första veckan, och först därefter börjar de äta. Håll dem enskilt i små, säkra lådor med gömsle, fuktigt gömsle och vattenskål vid 30-32 °C i det varma gömslet. Erbjud en liten mus eller råttunge varje vecka, men först efter den första hudömsningen.

Ungar är defensiva, och vissa vägrar äta i början. Det kan hjälpa att erbjuda olika storlek och typ av byte eller att presentera det i mörker. Väg dem regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Python regius är härdig, men de flesta problem beror på fel värme, fukt eller utfodring. De typiska felen är:

- Matvägran vid för låga eller för höga temperaturer och för låg fukt. Kontrollera först temperatur och fukt, och väg ormen varje vecka. Veckolånga pauser är normala, särskilt hos unga honor och hanar under parningstiden.
- Övervikt vid för frekvent eller för stor utfodring. Det är mycket vanligt hos arten.
- Luftvägsinfektioner med väsande andning, slem eller öppen mun. De beror ofta på fel klimat eller dålig hygien och kräver veterinär.
- Dålig hudömsning med hudrester på ögon och svansspets, när luften är för torr. Ett fuktigt gömsle och en vattenskål hjälper.
- Uppkastning, om ormen hanteras för nära en måltid eller blir kall. Det är en allvarlig belastning för djuret.
- Darrningar i huvudet och dålig koordination hos spider-morfen, som beror på ett ärftligt fel i innerörat.

Ormar döljer sjukdom, så veckovis vägning och anteckningar om utfodring, hudömsning och beteende är den bästa tidiga varningen. Kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur om ormen går ner mer än 10 % av sin vikt, om den har andningsproblem eller om den inte äter på flera månader.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.